

POSTANOWIENIE

Dnia 15 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z odwołania M.D.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Poznaniu
z udziałem A.D.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 15 grudnia 2022 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu
z dnia 29 czerwca 2021 r., sygn. akt III AUa 1241/19,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od odwołującej się M.D. na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Poznaniu kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29 czerwca 2021 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu w sprawie z odwołania M.D. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Poznaniu o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym, z udziałem zainteresowanego A.D., oddalił apelację odwołującej się od wyroku Sądu Okręgowego w Koninie z dnia 10 lipca 2019 r., którym oddalono odwołanie.

Odwołująca się wniosła skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego, zaskarżając ten wyrok w całości i wnosząc o uchylenie

zaskarżonego wyroku i wydanie orzeczenia co do istoty sprawy przez uwzględnienie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącej kosztów postępowania kasacyjnego oraz postępowania przed sądami obu instancji, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

Zaskarżonemu wyrokowi skarżąca zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy: 1/ art. 365 § 1 k.p.c. w zakresie w jakim Sąd dokonał oceny prawnej sprzecznej z dokonaną już i prawomocnie osądzoną w sprawach III U 756/10, III U 755/10, III U 752/10, III U 751/10; 2/ art. 378 § 1 k.p.c. oraz 382 k.p.c. w zw. z art. 217 § 1-3 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., przez nieuwzględnienie wniosku odwołującej się o przeprowadzenie dowodów z protokołów kontroli Państwowej Inspekcji Pracy oraz w zakresie w jakim Sąd nie rozpoznał w jakikolwiek sposób wniosku odwołującej się o przeprowadzenie dowodu z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy III U 756/10, III U 755/10, III U 752/10, III U 751/10 czego konsekwencją było oparcie orzeczenia na niepełnym materiale dowodowym sprawy i ustalenie sprzecznych ze zgromadzonym materiałem okoliczności faktycznych; 3/ art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 217 § 1-3 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., przez podtrzymanie rozstrzygnięcia, mimo bezzasadnego oddalenia wniosku dowodowego i nieprzeprowadzenie dowodu co do faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, tj. dowodu z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy III U 756/10, III U 755/10, III U 752/10, III U 751/10 czego konsekwencją było oparcie orzeczenia na niepełnym materiale dowodowym sprawy i ustalenie sprzecznych ze zgromadzonym materiałem okoliczności faktycznych; 4/ art. 378 § 1 k.p.c., w zakresie w jakim Sąd Apelacyjny nie odniósł się do zarzutów apelacji, w szczególności odrzucenia przez Sąd pierwszej instancji wniosków dowodowych odwołującego się o przeprowadzenie dowodów z protokołów kontroli Państwowej Inspekcji Pracy, nie rozpoznania w jakikolwiek sposób wniosku odwołującej się o przeprowadzenie dowodu z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy III U 756/10, III U 755/10, III U 752/10, III U 751/10 oraz naruszenia art. 379 k.p.c. Skarżąca podniosła również zarzut naruszenia prawa materialnego: 1/ art. 627 k.c.,

przez jego błędną wykładnię i niezastosowanie oraz art. 750 k.c. w związku z art. 734 § 1 k.c., przez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że płatnik składek zawarł umowy świadczenia usług w rozumieniu tych przepisów, w sytuacji gdy istotą umów było osiągnięcie i wypracowanie przez zainteresowanego określonego rezultatu, a nie tylko staranne działanie, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 266 ze zm.; dalej: ustawa systemowa), przez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że zainteresowany podlega ubezpieczaniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu, choć w istocie obowiązek ubezpieczeniowy z tego tytułu na nim nie ciążył; 2/ art. 628 § 1 k.c., przez jego niezastosowanie, wskutek czego Sąd przyjął, że ustalenie stawki za poszczególnego czynności takie jak wykopanie grobu czy przeniesienie trumny i uzależnienie wynagrodzenia zainteresowanego od ich wykonania świadczy o zawarciu umowy o świadczenie usług, podczas gdy wynagrodzenie za wykonane dzieło można ustalić poprzez wskazanie podstaw do jego ustalenia; 3/ art. 638 § 1 k.c., przez jego niezastosowanie, skutkujące nieuwzględnieniem przez Sąd, że w przypadku dzieł wykonywanych przez zainteresowanego możliwe było przeprowadzenie testu na istnienie wad fizycznych i testy takie były w rzeczywistości przeprowadzane, co świadczy o zawarciu przez strony umów o dzieło; 4/ art. 642 § 1 i art. 643 k.c., przez ich niezastosowanie, w wyniku czego Sąd nie uwzględnił, że warunkiem wypłaty wynagrodzenia za wykonane dzieła nie było dołożenie należytej staranności, lecz rezultat w postaci dostarczenia wolnego od wad dzieła; 5/ art. 355 § 1 k.c., przez jego niezastosowanie, skutkujące przyjęciem przez Sąd, że staranność wykonywania zobowiązań jest charakterystyczna tylko dla umów zlecenia i umów o świadczenie usług, podczas wykonującego zobowiązanie, w tym także umowę o dzieło; 6/ art. 353¹ k.c., przez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że treść umów zawartych przez strony sprzeciwiała się naturze zawartego stosunku prawnego jako zawarta wyłącznie z zamiarem obejścia obowiązkowego ubezpieczenia społecznego; 7/ art. 65 § 1 i 2 k.c., przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na dokonaniu błędnej wykładni oświadczeń złożonych przez strony w ramach zawartych umów, a w

konsekwencji wadliwe przyjęcie, że przedmiotem kwestionowanych umów nie było osiągnięcie konkretnego rezultatu, ale wykonanie czynności bez względu na to, jaki rezultat czynność ta przyniesie, podczas gdy zamiar stron potwierdza, iż ich wolą było osiągnięcie określonego z góry rezultatu, tj. wykonanie przez zainteresowanego określonych z góry dzieł w postaci wykopania grobu, przeniesienia trumny czy też ułożeniu kwiatów.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej. W ocenie skarżącej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, gdyż Sąd odwoławczy wydając zaskarżone rozstrzygnięcie dopuścił się rażącego naruszenia prawa materialnego. W uzasadnieniu wniosku skarżąca stwierdziła, że podstawę zaskarżonego wyroku stanowi ocena, iż przedmiotem spornych umów cywilnoprawnych nie było osiągnięcie konkretnego rezultatu, ale samo wykonywanie określonych czynności polegających na wykopaniu grobu, ułożeniu kwiatów czy przeniesieniu trumny, a ponadto umowy te w ocenie Sądu nie posiadały, podstawowej dla scharakteryzowanej w art. 627 k.c. umowy o dzieło, cechy odpowiedzialności za rezultat (wady dzieła), a były w istocie umowami starannego działania. Skarżąca powołała się na rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego w Koninie (III U 756/10, III U 755/10, III U 752/10, III U 751/10) wydane w sprawach między tymi samymi stronami (odwołującym się płatnikiem składek i organem rentowym), w tożsamyh stanach faktycznych, gdzie Sąd ten jednoznacznie wskazał, że sporne umowy są umowami o dzieło. Przy czym umowy te jak również zakres oraz sposób wykonywanych czynności przez pracownika nie uległy zmianie. Odwołująca się działając w zaufaniu do wymiaru sprawiedliwości, w związku z prawomocnymi wyrokami sądu dalej prowadziła swą działalność w oparciu o te same umowy.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz o zasądzenie od skarżącej na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą juretrycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że odwołanie się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się "oczywistość" zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4 poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126;

z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Zatem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia warunków właściwych dla przesłanki przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., już z uwagi na brak wskazania przepisu, którego naruszenie miałoby postać naruszenia kwalifikowanego, widocznego na "pierwszy rzut oka". W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca nie powołuje przepisów prawa, które zostały jej zdaniem w ewidentny sposób naruszone i w naruszeniu których upatruje oczywistej zasadności skargi. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu pozostałych elementów kreatywnych skargi ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

Skarżąca nie zdołała wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania skargi, nawet jeśli przyjąć, że przepisem, na którego rażące naruszenie przez Sąd odwoławczy wskazuje jest art. 627 k.c., wspomniany w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. W uzasadnieniu wniosku skarżąca podnosi w tym zakresie, że Sąd Apelacyjny decydujące znaczenie dla zakwalifikowania zawartej przez strony umowy jako umowy o świadczenie usług przypisał okolicznościom wskazującym na to, że na podstawie spornych umów ubezpieczony wykonywał proste, powtarzalne czynności, których wykonanie nie wymaga szczególnych umiejętności oraz że nie mógł w trakcie realizacji umów posługiwać się własną inwencją. Natomiast ocena charakteru spornych umów została dokonana przez Sąd Apelacyjny w oparciu o takie okoliczności jak: brak określenia w spornych umowach dat pochówków, ich ilości i sposobu przeprowadzenia czyli brak zindywidualizowania na etapie zawierania umów, co wykluczało możliwość przeprowadzenia sprawdzianu na istnienie wad rzekomego

dzieła, wykonywanie czynności wspólnie przez kilku mężczyzn, wykonywanie czynności w miejscach i terminach wskazanych przez płatnika składek, cykliczność zawieranych umów, długotrwały (wielomiesięczny) czas obowiązywania spornych umów, ponoszenie odpowiedzialności za zorganizowanie i przebieg uroczystości pogrzebowych przez płatnika składek, powtarzalność wykonywanych czynności i narzucony przez płatnika składek schemat ich wykonywania. Zatem spektrum okoliczności wziętych pod uwagę przez Sąd Apelacyjny było dużo szersze niż twierdzi skarżąca. Oznacza to, że skarga odwołuje się wybiórczo do ustalonego przez Sąd Apelacyjny stanu faktycznego i do jego oceny dokonanej przez ten Sąd. Tym samym wywody skargi w tym zakresie stanowią *de facto* wyłącznie polemikę z ustaleniami dowodowymi i oceną dowodów dokonaną przez Sądy *meriti*, co zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. uchyla się spod kontroli kasacyjnej. Polemika z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji, chociażby pod pozorem błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania określonych przepisów prawa materialnego, z uwagi na sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c. jest *a limine* niedopuszczalna (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 czerwca 2006 r., IV CSK 100/06, LEX nr 1101306; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 211/06, LEX nr 1102310; z dnia 20 stycznia 2016 r., II UK 292/15, LEX nr 2026233).

Istotą umowy o dzieło jest osiągnięcie określonego, zindywidualizowanego rezultatu w postaci materialnej lub niematerialnej. Umowa o świadczenie usług jest zaś umową starannego działania, zatem jej celem jest wykonywanie określonych czynności, które nie muszą zmierzać do osiągnięcia rezultatu. W orzecznictwie zgodnie przyjmuje się, że przedmiot umowy o dzieło może być określony w różny sposób i różny może być stopień dokładności tego określenia, pod warunkiem, że nie budzi on wątpliwości, o jakie dzieło chodzi. Nie można bowiem uznać za dzieło czegoś, co nie odróżnia się w żaden sposób od innych występujących na rynku rezultatów pracy - materialnych bądź niematerialnych, gdyż wówczas zatraciłby się indywidualny charakter dzieła. Dzieło nie musi wprawdzie być czymś nowatorskim i niewystępującym jeszcze na rynku, jednak powinno posiadać charakterystyczne, wynikające z umowy cechy, umożliwiające zbadanie, czy dzieło zostało wykonane prawidłowo i zgodnie z indywidualnymi wymaganiami bądź upodobaniami zamawiającego. Jednym z kryteriów umożliwiających odróżnienie umowy o dzieło

od umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług jest możliwość poddania dzieła sprawdzianowi na istnienie wad fizycznych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2000 r., IV CKN 152/00, LEX nr 45451). W odróżnieniu od umowy o dzieło, przyjmujący zamówienie w umowie zlecenia (umowie o świadczenie usług) nie bierze więc na siebie ryzyka pomyślnego wyniku spełnianej czynności. Jego odpowiedzialność za właściwe wykonanie umowy oparta jest na zasadzie starannego działania (art. 355 § 1 k.c.), podczas gdy odpowiedzialność strony przyjmującej zamówienie w umowie o dzieło niewątpliwie jest odpowiedzialnością za rezultat (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2021 r., III USK 32/21, LEX nr 3113259).

Ponadto w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku w odniesieniu do powoływanych przez skarżącą orzeczeń zapadłych we wcześniejszych latach wskazano, że przedmiotem oceny Sądu w niniejszej sprawie był inny okres oraz praca innej osoby. Przede wszystkim jednak skarżąca nie powołuje w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania innych, niż wskazany wyżej, przepisów, ani nie podnosi ich rażącego naruszenia.

Na konieczność powiązania podnoszonych uchybień z naruszeniem konkretnych przepisów prawa Sąd Najwyższy wskazywał w analogicznym kontekście już w postanowieniach: z dnia 14 grudnia 2021 r., II USK 457/21 (LEX nr 3273671), z dnia 24 lutego 2022 r., II USK 429/21 (LEX nr 3404611) i z dnia 1 marca 2022 r., II USK 475/21, LEX nr 3405506.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

as

I.n